

din cultura unei populații, iar interpretarea acestora este ea însăși fluctuantă, nu numai de la generație la generație, dar chiar de la cercetător la cercetător. Sintem siguri, deci, că apariția unui asemenea instrument de lucru va marca cercetarea românească, situind izvoarele literare pe locul pe care trebuie să-l ocupe.

Petre Alexandrescu

IMPERATORIS CAESARIS AUGUSTI *Operum fragmenta*. Quartum edidit Henrica Malcovati (Corpus Scriptorum Latinorum Paravianum). Aug. Taurinorum, In aedibus Paraviae, MCMLXII. 196 p. in 16°

Culegerea de fragmente ale scrierilor lui Augustus, îngrijită de Enrica Malcovati, constituie de la prima ei tipărire — în 1921 — una din podoabele colecției de texte latine întemeiată de Carlo Pascal. Împreună cu împrejurarea că o astfel de culegere nu mai apăruse nicicând și cu interesul mereu viu printre cercetători pentru personalitatea întemeietorului Imperiului, grija și competența cu care lucrarea e întocmită i-au asigurat din capul locului un succes pe care trei noi ediții, scoase la intervale relativ scurte (1927, 1947, 1962), n-au făcut decât să-l confirme.

În raport cu cea dintâi, fiecare din edițiile următoare prezintă schimbări în bine, rezultate din sporirea materialelor avute în vedere, în primul rând pe calea descoperirilor epigrafice. Ca să citez numai două exemple, publicarea în 1927 a celor cinci edicte aflate în săpăturile din Cyrene, sau — cîțiva ani mai târziu — a celor trei scrisori către locuitorii orașului Rhosos, din Syria, au venit să arunce lumini prețioase nu numai asupra dreptului public roman și a ceea ce se numește în mod obișnuit « constituția augustee », dar și asupra lui August ca scriitor, în măsura în care asemenea documente oficiale păstrează ceva din modul de a gândi și de a se exprima al celui ce le semnează. Dacă la acestea se adaugă edictul de dată și proveniență incertă din colecția Froehner referitor la profanarea mormintelor (de cei mai mulți atribuit totuși lui August), sau se ține seamă de progresele incontestabile realizate în ultimele decenii în fixarea și interpretarea documentului capital care e inscripția din Ancyra (o dată mai mult editată și însoțită de un bogat comentariu filologic și istoric), se va înțelege lesne îndemnul învățatei autoare de a reveni asupra primelor ei osteneli și superioritatea fiecărei ediții noi asupra celor anterioare.

Din acest punct de vedere, trebuie încă relevată împrejurarea că — împreună cu notele explicative, mai ample decât oricînd — ediția a IV-a oferă cititorului o bibliografie la zi a tuturor problemelor puse de scrisul și de activitatea lui August, precum și mai mulți indici bineveniți: de nume proprii, de *uerba notabilia*, pe lângă doi indici speciali la versiunea latină din *Res gestae*.

D. M. Pippidi

STRABON, *География в 17 книгах*. Перевод, статья и комментарии Г. А. Стратановского, под общей редакцией проф. С. Л. Утченко, редактор перевода проф. О. О. Крюгер (Академия Наук СССР. Классики науки). Editura « Nauka », Moscova, 1964, 943 p.

Opera lui Strabo își găsește un loc binemeritat în colecția « Clasicii științei » a Academiei de Științe a Uniunii Sovietice. G. A. Stratanovskij prezintă un articol de orientare despre Strabo, o traducere integrală a operei sale, un succint comentariu și un indice complet de nume proprii. O. O. Krüger a controlat traducerea, iar S. L. Utchenko a avut răspunderea pentru

ansamblul lucrării. Contribuția lui Strabo are o mare valoare pentru cunoașterea lumii vechi în general. Numărul traducerilor integrale ale acestei lucrări este mic, de aceea putem considera versiunea de față ca un eveniment științific de seamă.

Articolul introductiv e bine informat, dar nu totdeauna destul de critic. Ne-am fi așteptat ca autorul să analizeze mai în adâncime izvoarele lui Strabo și valoarea informațiilor sale. Răspundeau ele în toate punctele realităților de la începutul mileniului întâi al erei noastre sau reproduceau știri mai vechi, culese din lecturi? Precizii de asemenea natură sînt necesare, la tot pasul, și în comentarii. Indicele nu analizează în amănunțime termenii mai frecvenți și, prin urmare, nu ușurează consultarea în măsura cuvenită. Un alt neajuns e faptul că termenii geografici sau istorici adaptați la ortografia rusă nu au alături în paranteză fie originalul grecesc, fie o transcriere a lor cu litere latine. Ortografia rusă reproduce numele antice grecești după pronunțarea relativ recentă de proveniență bizantină, dar înaintea erei noastre pronunțarea limbii grecești era deosebită. Cele 11 hărți anexate la acest volum sînt de mare folos pentru cititor. Prezenta versiune rusă va deștepta fără îndoială interes pentru opera marelui geograf, care are nevoie de o ediție critică la nivelul științei actuale, precum și de cercetări pe teren pentru identificarea sau localizarea multor așezări antice.

H. Mihăescu

QUINTUS DE SMYRNE, *La Suite d'Homère*. Tome I, livres I – IV. Texte établi et traduit par Francis Vian. « Collection des Universités de France, publiée sous le patronage de l'Association Guillaume Budé ». Paris, 1963, LV + 181 p.

La începutul epocii romane a literaturii grecești asistăm la o înviore a poeziei epice, contaminată de retorismul vremii și hrănită din punct de vedere al conținutului cu ingredientele destul de sărace oferite de numeroase compilații ale mitografilor, transpuse acum într-un stil poetic hibrid, care se străduiește să imite minunatele realizări ale poeziei homerice. Unul dintre tardivii continuatori ai filonului epic este poetul erudit Quintus din Smyrna, despre care nu avem nici un fel de informații biografice precise. Opera păstrată sub numele său se intitulează în manuscrise Τὰ μετὰ τὸν Ὀμηρον, « *Narațiune posthomică* ». Este un amplu poem în 14 cărți, (denumite în greacă λόγοι), destul de bine conservat în manuscrisele de la începutul Renașterii.

De la ediția lui A. S. Way din 1913 (colecția Loeb), textul n-a mai fost reeditat niciodată integral. De fapt, ultima ediție filologică, cea a lui A. Zimmermann din colecția Teubner, apăruse la Leipzig în 1891; se mai poate cita de asemenea *editio maior* a lui Köchly din 1850.

Din recenta ediție Budé au apărut deocamdată două volume; în această recenzie luăm în considerare numai volumul I care ne-a parvenit în timp util. Încă din 1959 F. Vian a publicat două monografii speciale consacrate poetului: *Histoire de la tradition manuscrite de Quintus de Smyrne* și *Recherches sur les Posthomerică de Quintus de Smyrne*. O seamă din rezultatele dobândite au fost integrate de Vian în ediția sa reprezentativă. După cum reiese din introducere (« L'homme et l'œuvre » – p. VII–XLIII), elenistul francez este pentru o datare mai timpurie a operei: Quintus ar fi trăit în secolul III e.n. Printre alte argumente, Vian comentează referințele din c. VI (531–536) la selavii aruncați fiarelor, practică abolită în vremea lui Theodosius (sfîrșitul secolului IV). Pe de altă parte, o analiză atentă îi arătase că Nonnos s-a inspirat din Quintus, și nu invers (v. de ex. metafora barocă despre brațul tăiat, imitată în *Dionysiaca*, 429–435 după *Posthomerică*, XI 71–78). Un examen atent al izvoarelor acestui poet livresc exclude inspirația directă din poemele *ciclului*. Verigile intermediare sînt compilatorii de tipul lui Pseudo-